

VARGA A.:

Die Überprüfung des rezenten malakologischen Materials
von A. GEBHARDT - GEBHARDT ANTAL recens malakológiai a-
nyagának revíziója

ABSTRACT: This paper reports on the revision of
the collection of recent molluscs in
the JANUS PANNONIUS Museum. The mate-
rial consists of more than 20.000 spec-
imens and was collected and published
by A.GEBHARDT.

GEBHARDT ANTAL /1887-1972/ a pécsi JANUS PANNONIUS Muzeum kutatója, számos állatcsoport tanulmányozása mellett rendszeresen foglalkozott a puhatestűek gyűjtésével és feldolgozásával. Malakológiai munkásságának kiteljesedése az ötvenes évekre tehető. Ennek eredménye számos cikk, melyek alapján kirajzolódik a Mecsek-hegység és Baranya megye Mollusca-faunája.

Ezt a gazdag anyagot a JANUS PANNONIUS Muzeum őrzi. Néhány genus kivételével /S.SZIGETHY ANNA: Orcula, Discus; FINTÉR LÁSZLÓ: Paladilnia, Carychium, Pupilla, Truncatellina, Columella, Ena; KISS EVA: Clausiliidae/ a gyűjtemény revíziója még nem történt meg. Születésének 100. évfordulója alkalmából időszterű feladatot jelentett számunkra ennek a gazdag - fosszilis és recens - malakológiai anyagnak értékét és jelentőségét egy revízióval tovább növelni.

Munkák két részből áll. Az első részben a revízió eredményét fajonként ismertetem. Ennek lényege: a lelőhelyek betürendben követik egymást, a gyűjtés időpontját követően, zárójelben a példányszámot tüntetem fel. Ha a zárójelen belül több szám található, ennek magyarázataul az előző példa szolgál. A Bithynia tentaculata Hajláth-puszta adatánál: /3,1=B.leachi/. Az első szám egy három példányos E.tentaculata tételel jelöl, amit GEBHARDT helyesen ítélt meg, míg a másik, 1 példányos tételel tévesen leachi-nek határozott. A tévesen határozott anyagot csupán abban az esetben jelzem, ha az érintett tételben egyetlen példány sem szerepel abból a fajból, amit a lelőhelycélulán feltüntettek. Több alkalommal találkoztam, több lelőhelyről összeüntött számos fajú anyaggal /pl. Helicodonta obvoluta/, ebben az esetben a példányszámot kérdőjellel jelölöm /feji keveredés esetén az adatok közlését mellőzöm/. A második rész a revidált adatokat lelőhelyi hontásban ismerteti.

A dolgozatnak nem feladata GEBHARDT ANTAL megállapításainak /lásd irodalom/ kritikai elemzése, de a revideált adatsorok fenti közlési rendszere segítségével a régi és az új határozások könnyen összehasonlíthatók. Sajnálatos tény az, hogy a gyűjtéseinek egy része nem található meg a Múzeumban. Az egyik dolgozatban megjegyzi, hogy rendszeresen adományozott a Természettudományi Múzeum Mollusca Gyűjteményének. Teljesen hiányzik a mátrai gyűjtése. A harmincas években végzett gyűjtéseiből minden össze néhány tételnyi található csupán /elképzelhető, hogy ezen utóbbi anyagot SOÓS Lajos-nak vagy WAGNER JÁNOS-nek ajándékozta/.

A revízió során 1442 gyűjtési egység 23.693 példányát vizsgáltam meg. A fenti anyag 115 Mollusca fajt tartalmaz. Nem került feldolgozásra a gyűjtemény meztelek-csiga anyaga, valamint a *Pisidium* genus. Ez utóbbit revideálását PETRÓ EDE /Budapest/ végezi.

Köszönettel tartoziom FÜRJES IMRÉnek az *Aegopinella* anyag revideálásáért, PINTÉR LÁSZLÓNak és KROLOPP ENDRÉNek értékes tanácsaiért és nemkülönben UHERKOVICH ÁKOSnak azért, hogy a gyűjtemény feldolgozását számomra lehetővé tette.

Különlegességek a gyűjteményben:

A *Jaminia quadridens* hazai előfordulásáról GEBHARDT /1957/ így ír: "Harsányi-hegy D-i lejtője. 1954.VI.22./4 pld./. Frös napsütésnek kitett, xerotherm terepen"/p.112/. PINTÉR LÁSZLÓ megvizsgálta az anyagot /mindössze egyetlen példány/ és "foszszilis" jelzéssel látta el. minden hazai malakológust izgatott ez az előfordulás, de a jelzett területen, az intenzív gyűjtések ellenére sem bukkant rá senki. A gyűjtemény revíziójához további érdekkességeket tárt fel, melyek - talán - magyarázattal szolgálnak a *Jaminia* hazai előfordulásának értelmezéséhez. Ugyanerről a lelőhelyről, ugyanezen a népon több mint száz *Solatopupa similis*-t /=*Abida frumentum illyrica*/is gyűjtött továbbá *Trichia striolata montana* /?/ névvel, Villány: Fekete-hegy, 1955.VI.03. 3 db. *Cernuella virgata*-t és 1 db. *Theba pisana*-t. A fenti fejök együttes előfordulásának magyarázata egyértelmű: véletlen lelőhelyi keveredés. Ugyanez mondható el a *Bulgarica rugicollis* Nélyvölgyi, valamint a *Helicina faustina* két mecseki előfordulásáról is.

A revízió eredménye faji bontásban:

Theodorus transversalis /C.PFR./: Mohácsi-sziget, 59.10.15. /27/.

Theodorus danubialis/C.PFR./: Mohácsi-sziget, 59.10.15. /7/.
Viviparus conctectus /MILLET/: Drávasztráza-Zaláta, 58.10.02. /1/; Füzes-dűlő, 57.11.11./2/; Harsányi-hegy D-i talapzat, 59.06.10./?/; Kőkeda-Béda-erdő, 59.05.19./7/; Jakab-hegy, 53.09.12./?/; Majláth-puszta, 58.10.21./8/; Falkonya, 58.10.14./10/; Tellér, 57.04.29./3/, 10.26./21/; Szunyog-sziget, 59.05.21./8/.

Viviparus aceroaus /DUMIG/: Drávasztráza-Zaláta, 58.10.02. /730/; Béda-erdő, 59.05.19./1=V.conctectus/; Karácsa-Dunáliget, 59.06.09./6/; Majláth-puszta, 58.10.07. /37/; Mohácsi-sziget, 59.10.15./10/; Szunyog, 58.09.30./9/,

10.28./17/; Szunyog-sziget, 55.03.17./7/, 59.05.21./47/.
Valvata cristata /O.F.MÜLL./: Harkány, 56.08.07./3/;
Mohácsi-sziget, 59.10.15./4/; Nagyárpád, 58.09.24./80, 1=.
Vallonia pulchella/; Nagyharsány környéke, nédas, 54.06.
10./1/; Falkonya, 58.09.02./1/, 10.14./96/, 10.22./6=.
Gyraulus albus/; Pécs: Botanikus-kert, 57.02.23./1/; Sú-
mony, 58.10.28./132/.

Valvata piscinalis /O.F.MÜLL./: Drávasztára-Zaláta,
58.10.02./17/; Karapancsa:Dunaliget, 59.06.09./616/;
-i erdő, 59.06.10./22=V.naticina/; Majláth-puszta, 58.
10.21./1=Sadleriana samoborensis/; Szunyog-sziget, 59.
05.21./8=V.naticina/.

Valvata pulchella STUD.:Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./1/.

Valvata naticina MENKE: Edea: Szunyog-sziget, 59.05.21.
/1/.

Palađilhia hungarica/SOÓS/: Abaligeti barlang, 27.07.18.
/1, csak cédula/, 30.10-12./6, csak cédula/, 53.07.16./3,
csak cédula/, 63.01.28./2/; Mánfai barlang, 54.05.24./12=.
P.gebhardti/; Mélyvölgy, 54.06.16./2=P.gebhardti/.
Lythoglyphus naticoides /C.PFR./: Mohácsi-sziget, 59.10.
15./152=Theodoxus danubialis/; Villány:Vizes-erdő, 55.06.
03./1/.

Bithynia tentaculata/L./: Bérai-erdő, 59.05.19./5/; Drá-
vasztára-Zaláta, 58.10.02./80/; Harkány, 56.08.07./1-B.
leachi/; Karapancsa:Dunaliget, 59.06.09./18/,-i erdő,
59.06.10./15/; Majláth-puszta, 58.10.07./5/, 21./3, 1-B.
leachi/; Mohácsi-sziget, 59.10.15./37/; Nagyárpád, 58.
09.24./33/; Falkonya, 58.09.02./21/, 10.14./125, 13-B.
leachi/; Sumony, 58.10.28./37/; Szunyog-sziget, 59.05.21.
/30/; Villány:Vizes-erdő, 55.06.03./11/.

Bithynia leachi /SHEPP./: Majláth-puszta, 58.10.21./2/;
Mohácsi-sziget, 59.10.15./1/.

Acicula benatica/ROSSM./: Mánfai barlang, 54.05.24./1/;
Mecsekpölöske, 56.07.23./1/; Mélyvölgy, 54.06.25./1/, 55.
04.14./1/; Pécsujhegy, 57.11.05./1=Cecilioides acicula/.

Fagotia acicularis /FER./: Mohácsi-sziget, 59.10.15./34/.

Fagotia esperi/FER./: Mint az előző /4/.

Carychium minimum O.F.MÜLL.: Abaliget, 53.07.16./1/; Bérai-
erdő, 59.05.19./3/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./4/; Eg-
regyi-völgy, 52.06.02./1/; Füzes-dűlő, 57.11.11./1/; Garé,
58.05.23./2/; Hidasi-völgy, 54.05.27./10/, 56.07.12./15/,
uitt:"Csurgó", 54.05.27./25/; Mélyvölgy, 56.04.14./3/,
uitt:II.sz.forrás, 54.05.14./21/, 06.25./5/; Mohácsi-szi-
get, 59.10.15./3/; Nagyárpád, 58.09.24./3/; Falkonya, 58.09.
02./2/, 10.14./4/; Pellér, 57.10.28./1/; Pécsujhegy, 57.11.
07./16/; Pécsverrad: Melomvölgy, 52.08.15./5/; Sumony, 58.10.
28./2/; Szusdó, 56.05.08./2/; Takonyó-völgy, 56.08.17./5/.

Carychium tridentatum/KISSO/: Abaligeti barlang, 53.07.
16./3/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./1/; Kárvári-völgy,
53.05.28./2/; Mélyvölgy, 55.04.14./1/, uitt:II.sz.forrás,
54.05.14./2/; Szusdó, 56.05.08./1/.

Acroloxus lacustris /I./: Basamalom, 57.10.21./1/; Maj-
láth-puszta, 58.10.21./2/; Falkonya, 58.10.14./3/; Pellér,
57.10.28./1/; Üszög-puszta, 58.05.20./2/.

Lymnaea stagnalis /L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02.
72/; Jakabhegy D-i talapzat, 51.09.12./16/; Karapancsai-
erdő, 59.06.10./4/; Mánfa környéke, 54.05.24./1=Succinea
oblonga/; Falkonya, 58.10.14./3, 2=L.palustris/; Pellérd,
57.04.29./2/, 10.25./1/, 28./2=L.palustris/: Pécs: Bo-
tanikus-kert, 57.02.23./3=L.palustris/; Sumony, 58.09.30.
/1=L.palustris/10.28./?/; Szunyog-sziget, 59.05.21./14/.
Lymnaea palustris/O.F.MÜLL./: Basamalom, 57.10.31./2/;
Iédai-erdő, 59.05.19./4/; Boki-erdő, 59.05.20./3/; Dráva-
sztára-Zaláta, 58.10.02./1/; Füzes-dűlő, 57.11.11./1/;
Harkány, 56.08.07./22/; Jakabhegy D-i talapzat, 53.05.12.
/4/; Karapancsa: Dunaliget, erdő, 59.06.09./2/; Mohácsi-szi-
get, 59.10.15./3/, 16./1/; Majláth-puszta, 58.10.07./1/,
21./1/; Falkonya, 58.09.02./3/, 10.14./53/; Sumony, 58.10.
28./1/; Szunyog-sziget, 59.05.21./6/; Üszög-puszta, 58.05.
20./1=L.peregra/; Villány, 55.06.06.03./3/; Villány: Vizes-
erdő, 55.06.06./1/.

Lymnaea truncatula /O.F.MÜLL./: Bédai-erdő, 59.05.19./1/;
Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./3, 2=L.peregra/; Eger-völgy,
56.05.17./1/; Füzes-dűlő, 57.11.11./5/; Egregyi-völgy, 54.
08.10./1=Succinea oblonga/, 56.06.26./1/; Garé, 58.05.20.
/1=Succinea oblonga/; Karapancsa, 59.06.10./1=Succinea
oblonga/; Majláth-puszta, 58.10.07./21/, 21./2=Succinea
oblonga/; Mánfa környéke, 54.05.24./1=Succinea oblonga/;
Mohácsi-sziget, 59.10.15./3/; Nagyárpád, 58.09.24./3=S.
oblonga/; Falkonya, 58.10.14./21/; Pellérd, 57.10.28.76= S.
oblonga/; Pécsujhely, 57.11.07./1-S.oblonga/, 9./2/;
Sumony, 58.10.28./1=S.oblonga/; Szabadó, 55.05.31./2/;
Villány: Vizes-erdő, 55.06.06./1=S.oblonga/.

Lymnaea auricularia /L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.21.
/1/; Jakabhegy D-i talapzat, 53.05.30./2/; Majláth-puszta,
58.10.07./14=L.ovata/; Mohácsi-sziget, 59.10.16./1/; Nagy-
árpád, 58.09.24./67=L.ovata/; Falkonya, 58.10.14./5/; Pel-
lérd, 57.10.28./135/.

Lymnaea peregra /O.F.MÜLL./: Abaliget, 56.08.16./1=Succ.
oblonga/; Bédai-erdő, 59.05.19./1/; Egregyi-völgy, 56.06.
26./1C/; Eger-völgy, 56.05.17./29/; Harsányi-hegy D-i ta-
lapzat, 54.06.10./1=L.truncatula/; Hidasi-völgy, 54.05.26.
/3=Succ.oblonga/; Jakabhegy D-i talapzat, 53.05.30./1/;
Karapancsa, 59.06.10./1/; Majláth-puszta, 58.10.07./1/;
Mánfa, 54.05.24./25/; Mánfa környéke, 54.05.24./1=Succ.
putris/; Márévári-völgy, 52.05.02./3/; Nagyárpád, 58.09.
24./11=Succ.oblonga/; Falkonya, 58.09.02./1/, 10.14./826,
2=Succ.oblonga/; Pécsujhely, 57.11.07./1/, 9./5/; Sikonda,
51.09.12./10=Succ.oblonga/; Singödör-völgy, 56.07.28./10= L.
palustris/; Sumony, 58.10.28./36=L.auricularia/; Szent-
kut, 52.05.27./5/; Szabadó, 52.09.08./40/, 54.08.03./1=L.
truncatula/, 55.05.31./6/; Szunyog-sziget, 59.05.21.76/;
Vigánvár, 53.06.21./7/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.03./12/,
6./3/.

Alexa hypnorum /L./: Abaliget, 55.08.10./12/; Falkonya,
58.10.14./10/; Pécsujhely, 57.11.05./2/.

Physa fontinalis /L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02.

/320=F.fontinalis/; Iédai-tó, 59.06.10./7=L.fontinalis/;

Karapancsa: Duneliget, 59.06.09./14=P. fontinalis/; Pal-konya, 58.10.14./9/; Pécs: Belokány-tó, 56.08.27./92/; Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./28/.

Planorbarius corneus /L./: Édai-erdő, 59.05.19./6/; Drávastára-Zaláta, 58.10.02./?/; Karapancsai-erdő, 59.05.10./6/; Majláth-puszta, 58.10.07./?/; Mohácsi-sziget, 59.10.16./12/; Palkonya, 58.10.14./?/; Pellérd:vizlevezető érok, 57.11.03./39/; Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./45/; Sumony, 58.09.30./?/, 10.28./?/; Szunyog-sziget, 59.05.21./18/.

Helisoma duryi/WETHERBY/: Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./45=Planorbarius corneus/.

Planorbis planorbis /L./: Basamalom, 56.08.27./238/, 57.09.21./195, 6=Gyraulus albus/, 10.03./93/, 21./100/, 31./158, 4=Gyraulus albus/: Pécs: erdő, 59.05.19./6/; Boki-erdő, 59.05.20./3/; Füzes-dűlő, 57.11.11./2/; Harkány, 56.08.07./26/; Jakabhegy D-i talapzat, 51.09.12./6/; Karapancsa, 59.06.10./12/; Majláth-puszta, 58.10.21./15/; Nagyárpád, 59.09.24./42/; Nagyharsány környéke, 54.06.10./50/; Palkonya, 58.09.02./36, 2=Gyraulus albus/, 10.14./68/, 22./2= Gyraulus albus/: Pellérd, 57.10.28./13, 2=Gyraulus albus/: Sumony, 58.09.30./27/, 10.28./24/; Szunyog-sziget, 59.05.21./5/; Úszög-puszta, 58.05.20./73/; Villány, 55.05.27./26/, 06.03./31/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.06./1=G. albus, 1=Segmentina nitida/:.

Planorbis carinatus O.F.MÜLL.: Majláth-puszta, 58.10.07./79/, 21./1=P.planorbis/:.

Anisus septemgyratus /ROSSM./: Drávastára-Zaláta, 58.10.02./9=A.leucostome/: Majláth-puszta, 58.10.21./1, 2=A.vortex/: Mohácsi-sziget, 59.10.16./4=A.vortex/: Palkonya, 58.09.02./15, 1=A.vortex/, 10.14./44/; Sumony, 58.10.28./9/.

Anisus spirorbis /L./: Abaliget, 56.07.16./14, 1=A.vortex/: Basamalom, 56.08.27./28, 2=A.vortex/, 09.21./3=Gyraulus albus/, 10.21./346/, 31./41=Planorbis planorbis, 446 juv.=Valvata cristata/: Bédai-erdő, 59.05.19./1, 4=A.leucostoma/: Drávastára-Zaláta, 58.10.02./1, 2=A.leucostoma/: Garé, 58.05.23./170/; Füzes-dűlő, 57.11.17./16/; Karapancsa: Dunaliget, 59.06.09./10=A.leucostoma/: Kardosfa: Ropolyi-erdő, 57.09.01./73=A.vortex/: Karapancsa, 59.06.10./7=A.leucostoma/: Majláth-puszta, 58.10.21./3/; Mánfa, 54.05.24./132/, 55.05.11./74/; Mohácsi-sziget, 59.10.16./21=A.leucostoma/: Nagyárpád, 58.09.24./9, 10=A.vortex/: Palkonya, 58.09.22./2=A.leucostoma/, 10.13./1/, 14./22/, 22./1=Gyraulus albus/: Pellérd, 57.04.29./26/, 10.28./18, 1=G. albus/: Pécs: Botanikus Kert, 57.02.23./2=A.vortex/: Pécsujhegy, 57.11.05./121 juv.=Valvata cristata/, 11.07./2=A.vortex/: Pécsujhegy, 57.11.05./121 juv.=Valvata cristata/, 11.07./1=Gyraulus albus, 171 juv.=Valvata cristata/: Sántosi-erdő, 57.09.03./11=A.vortex/: Sumony, 58.10.28./8, 11=A.vortex/: Szentbalázsi-erdő, 57.09.04./3=A.vortex/: Tókaj-puszta, 57.08.31./1=A.vortex/: Villány, 55.06.03./18/.

Anisus vortex /L./: Mohácsi-sziget, 59.10.16./1/.

Anisus vorticulus /TROSCHEL/: Majláth-puszta, 58.10.07.

/11=A.vortex/, 21./1/; Sumony, 58.10.28./2=A.septemgyratus/;
Üszög-puszta, 58.05.20./7=A.leucostoma/.
Gyraulus albus /O.F.MÜLL./: Bérai-erdő, 59.05.19./1/; Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./3, 111=Segmentina nitida/; Karapancsa, 59.06.10./10/; kardosfa: Ropolyi-erdő, 57.09.01./1/; Majláth-puszta, 58.10.07./1/; Lohácsi-sziget, 59.10.15./6/, 16./2/; Nagyárpád, 58.09.24./13/; Palkonya, 58.09.02./6/, 10.14./1/; Sumony, 58.10.28./20/; Szunyog-sziget, 59.05.21./1/.
Gyraulus laevis/ALD./: Nagyárpád, 58.09.24./6=G.albus/; Palkonya, 58.09.02./1=G.albus/; Sumony, 58.10.28./10=G.albus/; Szunyog-sziget, 59.05.21./1=G.albus/.
Gyraulus crista/L./: Basamalom, 57.10.21./1/, 31./5/; Karapancsa, 58.06.10./1/; Nagyárpád, 58.09.24./1/; Palkonya, 58.10.15./1/; Pellérd, 57.10.28./1/; Sumony, 58.10.28./3/; Üszög-puszta, 58.05.20./8/.
Hippeutis complanatus/L./: Drávasztára-Zaláta, 58.10.02./3=Segmentina nitida/; Harkány, 56.08.07./1/; Palkonya, 58.10.14./13/; Sumony, 58.10.28./8=Segmentina nitida/; Szunyog-sziget, 59.05.21./1/; Üszög-puszta, 58.05.20./13/.
Segmentina nitida/O.F.MÜLL./: Basamalom, 57.10.21./2/; Harcsányi-hegy D-i talapzat, 54.06.10./61/; Majláth-puszta, 58.10.21./1/; Mélyvölgy, 51.09.11./2/; Mohácsi-sziget, 59.10.16./1/; Nagyharsány környéke, nádas, 54.06.10./174/; Palkonya, 58.09.02./5/, 10.14./402/; Sumony, 58.10.28./13/; Szunyog-sziget, 59.05.21./9/; Üszög-puszta, 58.05.20./74/; Villány: Vizes-erdő, 55.06.06./1/.
Ferrissia wautieri/MIROLLI/: Basamalom, 57.10.31./6=Acroloxus lacustris/; Karapancsa, 59.06.10./1=A.lacustris/; Majláth-puszta, 58.10.07./1=A.lacustris/; Sumony, 58.10.28./1, Lymnaea szájadékában/.

VARGA ANDRÁS

Mátra Múzeum
Gyöngyös
Kossuth u.40.
H-3200 Ungarn